

JAARBOEK

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP

VOOR

MUNT- EN PENNINGKUNDE

ONDER DE ZINSPREUK

„Concordia res parvae crescunt”

TE

AMSTERDAM

VI. 1919.

AMSTERDAM

JOHANNES MÜLLER

1919.

Prijsvraag Penningkunde.

H.H. DIRECTEUREN VAN TEYLER'S STICHTING en DE LEDEN VAN TEYLER'S TWEEDE GENOOTSCHAP hebben besloten voor het jaar 1919 de volgende prijsvraag uit te schrijven:

Verlangd wordt eene alphabetische lijst van penningen, munten, penningplaten (plaquettes) van metaal, aardewerk, porselein, hout, hoorn of eenig ander materiaal, waarop voorkomen portretten van personen, die in de Nederlanden geboren zijn of daartoe in nauwe betrekking hebben gestaan en die vóór den aanvang der 19de eeuw zijn vervaardigd.

FREDERIK MULLER gaf in 1853 zijn bekenden *Catalogus van 700 portretten van Nederlanders* uit, waarop van 1888—1891 een vervolg in 3 deelen van de hand van J. F. VAN SOMEREN het licht zag.

Van 1897—1905 verscheen van E. W. MOES een werk in 2 deelen: *Iconographia Batava. Beredeneerde lijst van geschilderde en gebeeldhouwde portretten van Noord-Nederlanders in vorige eeuwen*.

Hebben wij over de gegraveerde en geschilderde portretten van Nederlanders, dank zij deze schrijvers,

goede bruikbare werken, die het mogelijk maken om spoedig te vinden of er, en zoo ja welke geschilderde of gegraveerde portretten van een zeker persoon bekend zijn, eene dergelijke opgave van penningen, munten en plaquettes, waarop portretten van Nederlanders voorkomen ontbrak tot heden toe en deze leemte hoopt men door het uitschrijven van de hierboven vermelde prijsvraag aan te vullen.

Men wenscht uit te geven een dergelijk werk als dat van MOES, waarin de penningen, munten, enz., waarop portretten van personen voorkomen, die in de Noordelijke Nederlanden (of in de Zuidelijke vóór 1576) zijn geboren of daartoe in nauwe betrekking hebben gestaan, kort beschreven worden, zoover bekend met vermelding van den naam van den vervaardiger, verwijzing naar de werken waarin de stukken worden beschreven en afgebeeld, met opgave van de materie waarvan zij zijn vervaardigd, maat in millimeters en aangifte der openbare of particuliere verzameling waarin de stukken zich bevinden, of, indien de origineele niet bekend zijn, de plaats waar van het stuk wordt melding gemaakt; (b.v. veilingcatalogus, boedel-inventaris, enz.)

Van personen, die slechts korten tijd tot de Nederlanden in nauwe betrekking hebben gestaan (als b.v. ALVA, REQUESENS, enz.) is het de bedoeling slechts die penningen of plaquettes te vermelden, die vervaardigd zijn gedurende het tijdperk, dat zij tot ons land in nauwe betrekking stonden, zoodat b.v. stukken met ALVA's portret, die vervaardigd zijn na zijn vertrek uit de Nederlanden niet vermeld moeten worden.

Bij iederen naam zal eene korte biographische aantekening gevoegd moeten worden, bevattende jaar van

geboorte, overlijden, beroep, enz. Indien de afgebeelde op meer dan een munt, penning, plaquette, enz., voorkomt, zullen deze in chronologische volgorde moeten vermeld worden. De voorzijde (het portret) zal meer uitgebreid moeten worden beschreven, daar dit hoofddoel is der verlangde lijst, eene beknopte aanduiding van de voorstelling op de keerzijde wordt voldoende geacht. Alleen wanneer het onbekende stukken betreft, *niet* in de vakliteratuur voorkomende of niet in afbeelding bekend, wordt eene meer uitgebreide beschrijving van de keerzijde verlangd.

Het voornemen bestaat, om het werk van eenige platen te voorzien, waarop in het bijzonder nog weinig of niet bekende penningen, munten of plaquettes zullen worden afgebeeld. De schrijver gelieve aan te geven welke stukken naar zijne meening voor afbeelding in aanmerking komen.

Komen op een penning of ander voorwerp de borstbeelden van man en vrouw voor, b.v. op den portretpenning van CORNELIS VAN AERSEN en MARIA PAUW, dan worden de beide portretten beschreven op de letter van den naam van den man (dus hier op A), terwijl bij den eigennaam der vrouw (PAUW) hiernaar verwezen wordt.

Aan het einde zal eene alphabetische lijst der vervaardigers van de portretten, met verwijzing naar het nummer waarin hun werk in het boek voorkomt, worden opgenomen.

Eenige voorbeelden van beschrijving zijn achter het programma van den prijsvraag gevoegd ter verduidelijking van hetgeen bedoeld wordt.

De prijs voor het best en voldoende antwoord bestaat

in een gouden eerepenning, op den stempel des Genootschaps geslagen, ter innerlijke waarde van f 400.—

De antwoorden moeten worden ingezonden vóór of op den 1sten April 1921, opdat zij vóór den 1sten Mei 1922 kunnen beoordeeld worden.

Moge het pogen van Directeuren van TEYLER's Stichting beloond worden en wij binnenkort voor onze portretpenningen een even nuttig en bruikbaar handboek krijgen als de werken van FREDERIK MULLER en MOES thans voor de gegraveerde en geschilderde portretten zijn.

KORTE BIJDRAGEN.

I. Zeldzame Nederlandsche munten door het Kon. Penningkabinet aangekocht.

Uit een vondst van gouden en zilveren munten dit jaar te Ede (Gelderland) gedaan, zijn door het Kon. Penningkabinet twee belangrijke, tot heden nog niet voorgekomen munten aangekocht, waarvan wij de beschrijving en afbeelding hieronder laten volgen.

a. Halve Gouden Reaal van Holland van FILIPS II, zonder jaartal, te Dordrecht geslagen. . DOMINVS . MIHI . ADIVTOR. Naar *rechts* gewend borstbeeld van FILIPS II.

Keerzijde: PHS . D . G . HISP Z REX COES . HOL ☉ . Gekroond wapenschild van FILIPS.

Goud 3,5 gram.

De halve Realen bij VAN DER CHIJS ¹⁾ afgebeeld pl. XXVIII. 4—7, pl. XXXVIII en pl. XLIV. I hebben

¹⁾ P. O. VAN DER CHIJS. *De munten der voormalige graafschappen Holland en Zeeland*. Haarlem 1858.

alle het borstbeeld van den koning naar links gekeerd, terwijl het thans verkregen exemplaar, zoo als wij zien, het borstbeeld van FILIPS naar rechts vertoont, evenals op de heele Realen. Bovendien vertoonen de omschriften op beide zijden belangrijke afwijkingen van de tot heden bekende stukken, zoo komt b.v. de roos als muntteeken van Dordrecht op de voorzijde niet onder het borstbeeld voor, maar wordt die gevonden achter het omschrift der keerzijde.

b. Filipsdaalder van Braband in 1557 te Antwerpen geslagen. . PHILIPVS . . D. G. HISP. ANG. *Z*. REX BRAB. 1557. Naar links gewend borstbeeld van FILIPS II.

Keerzijde: DOMINVS . MI - CHI . ADIVTOR. . Het gekroonde wapenschild van FILIPS versierd met de Orde van het Gulden Vlies, rustende op de beide kruiselings geplaatste laurierstokken. Ter weerszijden van het wapen een vuurstaal en vonken.

VAN DER CHIJS ¹⁾ beeldt op pl. XXVII. 11 een piedfort af van een Filipsdaalder van 1557 van fijn zilver,

¹⁾ P. O. VAN DER CHIJS. *De munten der voormalige hertogdommen Braband en Limburg*. Haarlem 1851.

61,3 gram zwaar, die ook bij DE WITTE²⁾ pl. XLI. 710 voorkomt. Het thans verkregen exemplaar wijkt in kleinigheden af van het door VAN DER CHIJS en DE WITTE beschrevene, het jaartal onder het borstbeeld op de voorzijde is grooter en duidelijker, het muntteeken van Antwerpen op de keerzijde is anders geplaatst, bovendien is de munt slechts op enkele zwaarte (33,5 gram) geslagen.

v. K.

II. De penning van de Saturdagse Krans.

In den jare 1768 vierde de «Saturdagse Krans», een gezelschap van veertien Amsterdamsche regeeringsleden, haar 50-jarig bestaan.

Bij deze gelegenheid werd in goud- en in zilver een penning geslagen.

De beschrijving van dezen penning, vergezeld van uitvoerige historische bijzonderheden is te vinden in het *Vervolg op VAN LOON*, stuk 6, n°. 418. pl. XXXVII. DIRKS' *Repertorium* geeft bovendien in deel IV. p. 3. n°. 1524 nog nadere mededeelingen.

Het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap bezit een aantal bescheiden betreffende het geldelijk beheer dezer aan vriendschap en gezelligheid gewijde vereeniging. De kwitanties voor geleverde feestmaaltijden die steeds in het voor- en najaar plachten gehouden te worden, kunnen ten bewijze strekken dat onze 18^{de}

²⁾ ALPH. DE WITTE. *Histoire monétaire des comtes de Louvain, ducs de Brabant et Marquis du Saint-Empire Romain*. Anvers. 1894—1899. 3 vols.

eeuwsche magistraten op gezette tijden behoefte hadden de bestuurszorgen aan kant te zetten. Deze kwijtingen, vaak vergezeld van uitvoerige nota's van geleverde eet- en drinkwaren en verdere ap- en dependentiën voor het houden van deze feesten van «personen van distinctie», geven een aardigen kijk op de zeden en gewoonten dier dagen. Het is hier niet de plaats daarover verder uit te weiden.

Wel is misschien van eenig belang mede te deelen wat er in bedoelde papieren te vinden is omtrent de kosten van aanschaffing van den penning.

Dat is n.l. een kwitantie luidende als volgt:

Amsterdam A° 1770.

De E. Heeren van 't Zaturdagse Kransje debent
aan JOAN GEORGE HOLTZHEY
voor de onderstaande geleverde medailles

20 Octobr.	16 Goude weege		
	m 1:5:63/4 . .	561 1/2 onc	f 746:18:
	52 zilvre weege		
	m 4:2:3. . .	50 st 't loot	" 170:15:
	16 yvoore doosen	30 "	" 24:
	52 palmhouten dito	14 "	" 36: 8:
A° 1771. 5 Janu	8 zilvre medailles		
	weege 5 onc		
	7 1/2 Eng. . . .	50 "	" 26: 7:8
	8 palmhouten		
	doosen	14 "	" 5:12:
	voor de stempels	"	150:

Voldaan den 4 Feb 1771. . . f 1160: 8

JOAN GEORGE HOLTZHIJ.

Dit bedrag van f 1160: 8: komt echter in de

rekening en verantwoording van den penningmeester over 1771 niet voor, wel echter twee posten uit bovenstaande rekening afkomstig, n.l.:

1771. 4 febr. aan J. G. HOLTZHEY, voor de stempel f 150.
 4 dito aan deselve voor 2 gouden penninge
 met de doose » 96.7

Uit een en ander zien wij dat besteld werden 16 gouden en 60 zilveren penningen.

Het college bestond uit slechts 14 leden, wier familiewapens op den penning voorkomen.

Met grond mag worden verondersteld dat deze heeren ieder een gouden afslag hebben gekregen en dezen met de zilveren exemplaren uit eigen zak hebben betaald.

Wat de reden is dat de twee andere gouden penningen en de stempels uit de kas van het college zijn betaald, blijkt uit onze papieren niet.

Amsterdam.

A. J. J. PH. HAAS.

III. Munten uit het Belgische Vluchtoord Uden (N. Br.)

Het is waarschijnlijk velen der lezers van het *Jaarboek* onbekend, dat in het Belgische vluchtoord te Uden een afzonderlijk muntstuk bestaan heeft. Dienaangaande vind ik in «*Schetsen uit het vluchtoord Uden*» door LOUIS BROUNTS, uitgegeven door de Vlaamsche boekhalle te Leiden in 1918 op pag. 20 het navolgende:

«De eenheid van het muntstelsel van het Udensche

«vluchtoord is de *punt*, een kartonnetje zacht rood
 «van kleur, metend ± 23 m.M.; in een scherp gesneden
 «zwarte letter staat bovenaan «Vluchtoord Uden»,
 «daaronder een vette I en kruiselings over het geheel
 «de duidelijk leesbare handteekening van den Burge-
 «meester van het vluchtoord (JOS. SYSTERMAN). De
 «Punt heeft een terreinwaarde van twee Hollandsche
 «centen en is alleen gangbaar in de Belgische gemeente
 «Uden. Het geheele muntstelsel bevat elf (lees twaalf)
 «verschillende munten, allen geslagen in hetzelfde
 «metaal, maar verschillen van kleur en op uitzondering
 «van $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, en 100 Punten allen vierkant en in boven-
 «genoemde afmetingen». Hieraan kan ik nog toevoegen,
 dat de vierde Punt rond is en zacht rood 26 m.M.
 metende, de halve Punt zeshoekig blauw 29 m.M., de
 honderd Punten rond wit 39 m.M. Deze drie woorden
 dragen het opschrift V. O. Uden (Vlucht Oord Uden).
 De overige woorden zijn, evenals de hier boven be-
 schreven 1 Punt alle vierkant en alle 34 m.M. groot,
 slechts het stuk van 30 Punten meet 32 m.M.

De kleuren zijn: 3 Punten - wit, 5 Punten - blauw,
 8 Punten - groenachtig, 10 Punten - oranje, 20 Punten -
 bruinachtig geel, 30 Punten - donker grijs, 40 Punten -
 groen, 50 Punten - bruin.

Zwolle.

M. W. S.

IV. Gouden penning in 1680 aan SYBRANT FREDERICKSZ. ABBEMA vereerd.

In den 4^{den} jaargang van dit «Jaarboek» vermeldde
 ik op p. 133 bij de familiestukken, die voorkwamen

in den inventaris van den boedel van Mr. ANDRIES SYBRAND ABBEMA, overleden te 's-Gravenhage 20 Mei 1802, een vijftal penningen, op die familie betrekking hebbende, die niet meer in natura bekend waren. Een dezer stukken is onlangs ingezonden geworden door den heer M. ONNES VAN NYENRODE te Breukelen op de te Amsterdam gehouden tentoonstelling bij het 300-jarig bestaan van Batavia. De beschrijving, overgenomen uit den catalogus der tentoonstelling laten wij volgen.

Aan de eene zijde een fraai compagnieschip met de Admiraalsvlag en wimpel. (Dat hiermede een voorstelling is gegeven van het schip «t Land Schouwen» van de Kamer van Zeeland kan worden vermoed door het wapen van Zeeland op den spiegel). Aan de tegenzijde het volgende opschrift: Omdat D. E. Sibrand Abbema geweest sinde Raad Extraordinaris en Directeur in Suratte de Retourvloot in den jaere mncLxxx uyt Oostindien in dese Landen gearriveert als Commandeur over deselve in goede ordre heeft overgebraght is sijn E. door de Vergaedingh van de Seventiene de generale Nederlandsche Geoctroyeerde Oostindische Compagnie representerende in erkentnisse van dien dese kettingh en Medaille ter gedagtenisse vereert».

v. K.

V. Het Romeinsche sestertii-goud.

Ons opstel over de dateering van het oudste goudgeld uit Rome's munthuis, geplaatst in den vorigen jaargang van ons *Jaarboek*, blz. 1—18, heeft aanleiding

gegeven tot een tweetal verhandelingen, beide opgenomen in de *Frankfurter Münzzeitung* (Red. PAUL JOSEPH) van het loopende jaar.

In n°. 218 van Februari behandelt de zeer bekende Frankfurter monetoloog Dr. E. J. HAEBERLIN het vraagstuk opnieuw onder den titel «Zur Datierung des römischen Sesterzgoldes» en komt na alles wat voor en tegen de data 242 en 217 vóór Chr. aan te voeren is, te hebben ontleed, tot de conclusie dat het bericht van PLINIUS, *Hist. nat.* 33, 3, § 47 niet betrekking heeft op 242 doch op 217, maar dat de munten zelve de onjuistheid van dit bericht aantoonen; de stukken eerder uit den tijd van den eersten Punischen oorlog afkomstig zijn en wel zeer waarschijnlijk, alhoewel niet absoluut zeker uit het jaar 242.

Een geheel ander standpunt neemt Dr. WALTER GIESECKE — een mij tot dusver nog onbekend monetoloog — in. In zijn van grootè kennis wat betreft het antieke muntwezen getuigend opstel «Das römische Drei-, Zwei- und Einskrupel-Gold im Lichte der antiken Goldprägungen und als Glied der römischen Münzordnung des Jahres 269/8 v. Chr.» in nr. 225/26 van September—October, komt deze schrijver tot de volgende conclusies:

«Eigenlijk van goud geslagen noodgeld is in de oudheid eene zeldzaamheid. Dikwijls danken gouduitgiften haar ontstaan aan de vermunting van tempelschatten met het oog op oorlogsdoeleinden. Nog meerdere malen zijn zij het gevolg van economischen bloei of van gelukkig gevoerde oorlogen. Onder laatstbedoelde ge-

vallen is de uitgifte van het Romeinsche skrupelgoud, voor zoover zijn oorsprong betreft, te rekenen.

Door de overwinning bij Beneventum en de bezetting van Tarente, kwam Rome in het bezit van rijke gouden en zilvervoorraden.

De gouden muntslag van Tarente kwam dientengevolge evenals die der Bruttiërs omstreeks 272 vóór Chr. tot een einde.

Eenige jaren later, 268 vóór Chr. begint Rome tot eene gedeeltelijke vermunting der buitgemaakte metaalvoorraden, een gevolg van de muntverordening van het jaar 269.

Volgens deze verordening worden geslagen:

Goudstukken van een gewicht van 3, 2 en 1 skrupel, ter waarde van 6, 4 en 2 denarii of 60, 40 en 20 asses.

Denarii, quinarii en sestertii van een gewicht van 4, 2 en 1 skrupel, ter waarde van 10, 5 en $2\frac{1}{2}$ asses.

Asses van een gewicht van 48 skrupel en zijn onderdeelen tot en met de semiuncia, wegende 2 skrupel.

Alle op de gouden en zilvermunten voorkomende waardeteekens hebben betrekking op den as als eenheid.

De standaard is eene drievoudige: goud staat tot zilver als 1 : 8, zilver tot koper als 1 : 120.

De gelijktijdigheid der aanmunting in de drie metalen wordt bewezen door de geleidelijk daarop voorkomende overeenkomstige symbolen, alsmede door de instelling van het college der tresviri aere argento auro flando feriundo in het jaar 268 vóór Chr.

De lage koers, die het goud in het systeem inneemt, is een gevolg van den grooten toevloed van dit metaal, door het verschijnsel, dat de goudprijs na lange oorlogsjaren daalt en door het streven goudmunten in het

rijke zuidelijk deel van het schiereiland gewild te maken en in te voeren».

Zeer zou het mij verwonderen, wanneer Dr. GIESECKE's stelling in monetologische kringen ingang zou vinden.

Het laatste woord is over dit vraagstuk nog lang niet gezegd!

H. J. SCHARP.

VI. Halve Zeeuwsche Leeuwendaalder van 1597.

Uit een vondst gouden en zilveren munten dezen zomer te Lochem gedaan ¹⁾, heeft het Kon. Penningkabinet een halven Zeeuwschen Leeuwendaalder met den zwemmenden leeuw kunnen aankopen, die tot heden in natura nog niet was voorgekomen. Het stuk wordt in VERKADE's *Muntboek* pl. 87, n°. 6 afgebeeld en in den tekst onder n°. 485 beschreven. De afbeelding bij VERKADE geschiedde naar den in den *Beeldenaar* van 1615 voorkomende, welke afbeelding zeer nauwkeurig is, alleen heeft het origineel op beide zijden kruisjes tusschen de woorden, terwijl VERKADE stippen aangeeft.

v. K.

¹⁾ Het *Bulletin van den Oudheidkundigen Bond* 1919, p. 169—170 bevat eene volledige opgave der gevonden munten.

VII. Muntvondst bij Zandvoort (Dr.)

In het voorjaar 1919 werd onder Zandvoort bij Gieten een pot met zilverwerk en munten opgeploegd. Behalve gouden en zilveren munten, meest uit de 17de eeuw, bleek de pot, die een soort Italiaansche olijfpot was, eenige bronzen sleutels te bevatten en fragmenten van zeer fraai bewerkte zilveren gilde- of schuttersketenen. Voorzoover te reconstrueeren behoorde het eene gedeelte tot een keten uit het tijdperk overgang Gothiek in Renaissance, terwijl het ander meer zuivere Renaissancestijl was; bovendien waren er nog het onder eind van een laat-Gothischen staf en eenige sierlijke gespfragmenten, eveneens van zilver. Daar de jongste munt van 1668 is en deze reeds eenigszins afgesleten, mag men wel veronderstellen, dat de nadering der Munstersche troepen in het voorjaar 1672 den eigenaar heeft bewogen zijn schat aan den bodem toe te vertrouwen.

De munten waren:

Brabant. 1644. Dubbele Souverein te Brussel geslagen. Goud.

Zeeland. 1647. Halve Gouden Ridder.

Mexico. FILIPS II. Gouden stuk van 2 Escudos.

Gelderland. 1617. Rijksdaalder.

Nijmegen. 1603. Schelling.

Holland. 1601. Roosschelling.

West-Friesland. 1661, 1666 (2 stuks). Ducaton. 1601. Roosschelling.

Zeeland. 1668. Ducaton. 1601. Roosschelling. 1619, 1625. Dubbele Stuiver.

Friesland. 1582, 1598, 1622. Snaphaansschelling. 1665.
Dubbele Stuiver.

Overijsel. 1666, 1668. Ducaton.

Deventer. 1666. Ducaton.

Kampen. 1664. Ducaton (2 verschillende stempels).
Arendsschelling met den titel van MATTHIAS (1612—1619)
2 stuks en van FERDINAND II (1619—1637).

Zwolle. 1659, 1668. Ducaton. 1621. Acht en Twintig
(2 verschillende). Arendsschelling met den titel van
RUDOLF II (1576—1612) en van MATTHIAS (1612—1619).

Brabant. 163 ., 1634, 1662. Ducatons te Antwerpen
geslagen. 1665. Ducaton te Brussel geslagen. 1634.
Patagon te Brussel geslagen. 1634. Vierde Patagon.

Doornik. 1634. Ducaton.

Boheme. 1575. Thaler.

Neurenberg. 1624. Thaler.

Saksen. (keurvorstendom). 1620. Thaler.

Saksen-Allenburg. 1625. Thaler.

Mexico. Kantige Peso van 8 Realen van FILIPS II.
5 exemplaren.

Den Haag.

W. G. FEITH.

† PIER PANDER.

Geb. te Drachten 20 Juni 1864, gest. te Rome
6 September 1919.

Nu PIER PANDER gestorven is en men van verschillende zijden getracht heeft over zijn persoonlijkheid en werk tot een oordeel te komen, zij hij hier met een enkel woord ook als penningkunstenaar en wel in het bijzonder als portrettist herdacht.

H. MARTIN sluit zijn gedachteniswoord in «*de Amsterdammers*» met de opmerking, dat PANDER in Rome leefde zonder den invloed van Rome te ondergaan. Moge het nu al waar zijn, dat men in Rome allerlei scholing, opwekking en bezieling kan vinden, die PANDER er niet vond, de aandachtige verdieping juist in PANDER's penningkunst doet toch zien, dat het dezen Fries gegaan is, zooals het den Noorderling in het algemeen gaat, die zich in de landen van het Zuiden vestigt. Vergeleken met Italianen, blijkt zijn werk on-Italiaansch, maar onder de Hollanders heeft het iets zeer typisch Romaansch. En wanneer we daar even op ingaan, zal, hoop ik, blijken, dat de dweepende bewondering, welke de bekende vlakreliefs als b.v. de kinderkopjes, hebben gewekt weliswaar door onzuivere aandoeningen vertroebeld, maar geenszins ongegrond was. Want inderdaad PANDER's werk is een zeer groote waardeering ten volle waard. Mist zijn kunst het zwaar-stoffelijk beeldende van DUPUIS, mist het de voorzichtige afheid van WIENECKE's modellés het heeft een bekoring waaraan ondanks al het anders-bedoelen van ons

Noordelijken, wij ons toch nooit kunnen onttrekken — de toover van de «*beauté idéale*».

Als men zoo een enkelen portret-penning van PANDER eens aandachtig bekijkt, of als men een reeks van zijn penningen tezamen ziet, dan treft het dadelijk. Het is iets, wat moeilijk te vatten is, in het begin vooral, iets, wat soms ook wel prikkelt, maar wat toch trekt, toch inneemt. Die beelden drukken in hun onstoffelijkdoende behandeling, zoozeer het leven uit van de menschen, die zij voorstellen, en wel het leven mooi en edel gezien, dat hier en daar het lijffijke bijzaak lijkt. Dat laatste is het prikkelende, wat onvoldaan maakt, doch zooals gezegd alleen bij eersten indruk. Want hoe meer men ziet, hoe meer dat andere zich doet gelden, dat andere, dat niet thuis hoort in Klein-Holland waar men bij voorkeur elkaar's zwakheden en tekortkomingen weet en zegt, maar dat voeling heeft en houdt met een kunststreven, dat in de woorden «*beauté classique*» misschien wel het best is uitgedrukt. Ik beweer niet, dat PANDER dit volstrekt niet zou gehad hebben, als hij niet in Rome was geweest; daarvoor is het een veel te wezenlijke, veel te kostbare gerichtheid van aard en aanleg, dan dat het op uiterlijken invloed alleen zou berusten. Maar wel is de vormgeving van dezen aanleg Zuidelijk, die meestal zoo vlekkelooze lijning, die het gedroomde, het gehoopte en gewenschte werkelijker doet schijnen, dan het alledaagsche van de omgeving.

En zoo zou men zeggen, dat het toch niet zonder zin en zonder grond was, dat PANDER in Rome leefde en in Rome is gestorven.

CAREL J. A. BEGEER.

Hulde aan Mej. DE MAN.

Den 17^{den} Juni dezes jaars herdacht Mejuffrouw MARIA GOVERDINA ANTONIA DE MAN den dag, waarop zij voor 25 jaren benoemd werd tot lid van de Commissie van redactie van ons Tijdschrift, thans Jaarboek.

Reeds na het overlijden van Mr. N. DE ROEVER aanvaardde zij 24 September 1893 het tijdelijke lidmaatschap van genoemde Commissie, waarop 17 Juni 1894 hare definitieve benoeming volgde.

Sedert bleef zij onafgebroken zitting houden en toonde zich een volijverig lid, zich met hart en ziel aan haar geliefde wetenschap gevende. Iedere jaargang van ons tijdschrift en van ons jaarboek is een getuige van haar veelzijdige kennis op munt- en penningkundig gebied.

Maar niet alleen ons genootschap vond in haar eene ijverige medewerkster. Ook het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen, welks munt- en penningkabinet zij reeds zoovele jaren beheert, heeft veel aan haar te danken.

Welk eene warme liefde toonde zij niet steeds voor haar Zeeland, met zijn schoone en belangrijke geschiedenis, met zijn oudheden!

Hoe talrijk zijn niet hare van groote belezenheid getuigende artikelen over de provincie harer geboorte.

Is het wel noodig hier in het bijzonder te herinneren aan hare studiën over de Angelsaksische sceatta's inzonderheid die aan het strand van Domburg gevonden. Studien, die haar naam als bekwaam schrijfster op het gebied der muntkunde, tot in het buitenland bevestigden?

Bestuur en Commissie van redactie den 17 Juni niet ongemerkt voorbij willende laten gaan, lieten in de Koninklijke fabriek van BEGEER te Utrecht een zilveren penning slaan, op de voorzijde vertoonende het zegel van ons genootschap en op de keerzijde het opschrift:

BESTUUR
EN COMMISSIE
VAN REDACTIE
AAN
MEJ. M. G. A. DE MAN
17 JUNI
1894—1919.

en boden dezen met een waardeerend schrijven aan de jubilaresse aan. Ook enkele exemplaren in brons werden geslagen.

Moge de naam van Mej. DE MAN nog vele jaren in ons Jaarboek prijken, gezondheid en lust tot arbeid haar deel zijn.

Ons genootschap is haar veel dank verschuldigd en stelt hare medewerking voortdurend op hoogen prijs.

A.

H. J. S.

BOEKBESPREKING.

Muntverslag over het jaar 1918.

Het Muntverslag over het jaar 1918 vermeldt, dat geslagen zijn 59.600.000 stukken, met een nominale waarde van f 5.660.000 en wel: 25-centstukken 6.000.000, 10-centstukken 20.000.000, 2½-centstukken 4.000.000, centen 10.000.000, alle voor Nederland en 10-centstukken voor Ned. Indie 19.600.000 stuks.

Geen nieuwe penningen werden in 1918 aan 's Rijks Munt vervaardigd, slechts de penning «voor 's Rijks verzamelingen» is overeenkomstig haar nieuwen vorm vastgesteld bij Kon. Besluit van 4 December 1918, n°. 39. De voorzijde vertoont het naar links gewende borstbeeld van H. M. met omschrift: WILHELMINA . KONINGIN DER NEDERLANDEN. Achter het borstbeeld de initialen van den stempelsnijder J. C. WIENECKE. In het veld der keerzijde is een vierkant schild aangebracht, waarin de naam van den begiftigde gegraveerd wordt, welk schild omgeven is door een krans van laurierbladen, terwijl het omschrift luidt: VOOR VERDIENSTEN JEGENS 'S RIJKS VERZAMELINGEN.

De catalogus der verzameling muntstempels aan 's Rijks Munt voorhanden, kwam gereed.

Verslag Kon. Penningkabinet 1918.

Het verslag der aanwinsten van de Rijksverzameling vermeldt als naar gewoonte belangrijke munten en penningen. Ons oog valt reeds dadelijk op de groote looden penningplaat met borstbeeld van ENGELKEN TOLS, door STEPHEN VAN HOLLAND in 1558 vervaardigd. Een fraaie afbeelding van dit zeldzame stuk komt voor in ons *Tijdschrift*, jaarg. 1911. Uit stadhouder WILLEM III's periode ontmoeten wij goede penningen, noemen slechts die op de inneming van Grave in 1674 en van Limmerik in 1691, op den zeeslag van La Hogue en op den aanslag op koning WILLEM III in 1696. Onder de hedendaagsche gedenkpenningen bevindt zich het exemplaar op het torpedeeren door de Duitschers van het stoomschip Amstelstroom, dat zoovele droevige herinneringen uit den oorlogstijd in het geheugen terugroept. De clou der aanwinsten is de reeds meermalen aangehaalde verzameling Nederlandsche legpenningen uit de verzameling VAN DIJK VAN MATENESSE. Wij lezen dat thans reeds 21 stuks zilveren en 782 koperen penningen, tusschen de jaren 1480—1540 geslagen, aan de Koninklijke verzameling zijn toegevoegd. Daar het meest alle prachtig bewaarde exemplaren zijn, mag de heer VAN KERKWIJK met deze hoogst belangrijke aanwinst ten zeerste worden gelukgewenscht.

Onder de munten zijn het de provinciale van Holland, die de meeste aanwinsten te boeken hebben. Wij vermelden slechts: den Bourgondischen Kruisdaalder van 1580 met den titel van FILIPS als graaf van Holland, den zeldzamen heelen en halven Gehelmden Rijksdaalder van het graafschap Holland, geslagen in den tijd, toen

deze Staten voornemens waren de hooge waardigheid aan den prins van Oranje op te dragen, den Dukaat en Dukaton van 1673 aan de Amsterdamsche Munt geslagen. Curieus zijn de $\frac{1}{100}$ Reaal of halve Leicester-Stuiver van Friesland van 1595 en de proef in sijn zilver van den Statenschelling van 1684. Wij mogen niet verzuimen de aandacht te vestigen op een uiterst zeldzame «looden tang» met op de beide beenen een stempel van Batavia. Deze munt kwam tot heden niet in natura voor. Ze schijnt in 1660 in omloop te zijn gebracht, zooals de heer VAN KERKWIJK mij op mijn verzoek heeft medegedeeld. Het woord «tang» komt af van tanga, dat merk beteekent.

Dit munttype is een uitvloeisel van de in Indië toenmaals zoo geliefde lârîmunten, omgebogen zilverstaafjes met Perzischen stempel. De naam tangen is hier inderdaad goed gekozen, want deze tanga's lârî, die in 1658 in koper en iets later in tin en lood te Batavia van wege de O. I. Compagnie zijn vervaardigd, hebben inderdaad den vorm van een tang zonder steel. Zie verder de uitvoerige noot in het artikel van G. P. DE ROUFFAER en J. W. IJZERMAN «*De eerste schipvaart der Nederlanders naar O. I. door Corn. de Houtman 1595—1597*», verschenen in de werken der Linschoten-vereeniging VII.

Onder de buitenlandsche munten vermelden wij een Italiaanschen Tallero van 1603, zijnde deze een na-bootsing van een Leeuwendaalder van Holland, muntstuk dat in het buitenland zeer was gewild en dikwijls werd geconterfeit. Ten slotte worden, behalve eenige zeldzame thalers, enkele oorlogsmunten vermeld, die echter van weinig beteekenis zijn.

M. D. M.

Bijbelsche en Oud-Joodsche Munten, door Dr. G. P. MARANG, handleiding bij de verzameling van leermiddelen ten dienste van het bijbelsche onderwijs, uitgegeven door de Nederlandsche Zondagsschool-vereening. Nijkerk 1919.

De samensteller van dit aardige boekje heeft terecht gemeend, dat belangstelling der Zondagsschoolleerlingen wel grooter zou zijn voor goede reproducties in metaal van in den bijbel genoemde munten, dan voor afbeeldingen in plaat. Hoe goed laatstgenoemde ook kunnen zijn, zij moeten het toch afleggen tegen getrouwe «tastbare» reproducties, die de origineelen zoo nabij komen, dat zij er op het eerste oog moeilijk van te onderscheiden zijn. Een eerste serie van zeven munten is voorloopig verschenen, later hoopt men dat getal nog uit te breiden. Het zijn de volgende stukken: I. Gouden Dareik, waarvan sprake is bij EZRA 2 : 69. «Zij gaven naar hun vermogen tot den schat des werks aan goud 61000 drachmen». II. Zilveren Sikkels van SIMON DEN MAKABEEËR, waarvoor JUDAS CHRISTUS verkocht. Dit is zeker wel de meest bekende der in den bijbel genoemde munten en komen hiervan in de 16de—18de eeuw dikwijls weinig getrouwe en meestal veel te groote reproducties in zilver, tin en lood voor ¹⁾. III. Zilveren Romeinsche Denarius met borstbeeld van keizer AUGUSTUS, de zoogenaamde «Schattingpenning». IV. Zilveren Stater van Antiochië met borstbeeld van keizer AUGUSTUS, de munt die PETRUS vond in den bek van den visch. V. Koperen Quadrans, de in den

¹⁾ Tijdschrift voor Penningkunde 1910. p. 17—18.

bijbel genoemde «penning». VI. Koperen As van Chios, in Jezus' dagen in omloop. VII. Koperen Lepton, «het penningske der weduwe». De N^{os}. I—VI zijn reproducties van 's Rijks Munt te Utrecht met stempels door den stempelsnijder J. PH. KÜPPERS vervaardigd, naar origineele exemplaren in het Kon. Penningkabinet voorhanden, van N°. VII was geen duidelijk exemplaar te vinden en zijn de stempels van dat stuk gesneden naar eene nauwkeurige teekening. Teneinde ongewenschte misleiding te voorkomen zijn alle stukken voorzien van 't jaartal 1919. Ze zijn in koper vervaardigd, de dareik is verguld, de zilveren munten verzilverd. Deze serie met de beschrijvende handleiding is verkrijgbaar voor drie gulden bij den uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk.

Wij hopen, dat de moeite die de heer MARANG zich gegeven heeft om de belangstelling bij het godsdienst-onderwijs door het doen rondgaan en verklaren dezer munten bij de leerlingen te vermeederen moge beloond worden, en verwachten tevens dat vele onzer leden zich deze belangrijke serie fraaie reproducties zullen aanschaffen. Het zijn meest munten, die in origineele exemplaren of haast niet, of slechts voor hooge prijzen te verkrijgen zijn, zoodat zij hier te lande haast niet voorkomen, en de «bijbelsche munten» hier dan ook vrij wel onbekend zijn. Al deze belangrijke historische munten zijn dan ook, al zijn het slechts reproducties, zeer zeker voor den verzamelaar, zoo lang de echte stukken niet in zijn collectie aanwezig zijn, zeker wel de aandacht waardig.

v. K.

Verslag van den Secretaris.

Zaterdag 14 Juni hield ons Genootschap te Dordrecht in hôtél BOUDIER (Belle-Vue) zijne jaarvergadering, waarbij tegenwoordig waren de heeren: CAREL BEGEER, DU CROOQ, HOYNCK VAN PAPENDRECHT, HIJMANS, VAN KERKWIJK, KNOTTENBELT, KUYPERS, RODBARD, SCHARP, M. SCHULMAN, SIMONSZ, SNOECK en SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG, terwijl de heer MUSCHART als gast aanwezig was. De voorzitter opent de vergadering, heet de aanwezigen welkom en herdenkt het in het afgelopen jaar aan het Genootschap ontvallen lid kolonel TIMMERS, van wiens hand in het *Jaarboek* 1916 eene belangrijke bijdrage over de Bonjol-Medaille van 1837 was opgenomen. Verder bracht hij in herinnering, dat het dezer dagen 25 jaren geleden was, dat Mejuffrouw DE MAN tot lid van de Commissie van Redactie van het *Jaarboek* benoemd was en sprak hij de wensch uit, dat het haar nog vele jaren gegeven zou mogen zijn hare krachten aan het Genootschap te blijven wijden. Het gewone regeerings-subsidie voor 1919 werd wederom ontvangen, eene bijdrage dubbel welkom, nu de prijzen van papier, drukken en clichés in de laatste tijden nog steeds hooger waren geworden en steeds meer van de kas van het Genootschap vorderden. Jhr. SNOECK, aan de beurt van aftreding, werd bij acclamatie als voorzitter herbenoemd. Deze verklaarde de herbenoeming

gaarne te zullen aannemen, maar dat er, door zijne vermoedelijke verandering van woonplaats voor hem redenen konden ontstaan om later het voorzitterschap aan een ander op te dragen. Als lid van de Commissie van Redactie werd in plaats van Dr. EVELEIN, die verklaard had niet voor eene herbenoeming in aanmerking te wenschen te komen, de heer M. SCHULMAN benoemd, die reeds tijdelijk de functie van Dr. EVELEIN had waargenomen. Tot buitengewone leden van het Genootschap werden benoemd de heeren C. F. CARP te Helmond, A. J. J. PH. HAAS te Amsterdam, Dr. C. HOFSTEDE DE GROOT te 's-Gravenhage, R. T. MUSCHART te Rotterdam, J. J. M. E. MUYSER te 's-Gravenhage, M. ONNES VAN NYENRODE te Breukelen, Mr. I. A. ROYER te Zwolle en A. TIMMERMANS te Rotterdam. Tot gewoon lid werd Mr. J. A. G. VERSPYCK MIJNSSSEN benoemd. Uit het verslag van den conservator bleek, dat de bibliotheek, vooral dank zij de door Mevrouw de wed. CORBELIJN BATTARD, geb. HUBER aangeboden numismatische boeken uit de verzameling van haren echtgenoot zeer was toegenomen, terwijl van de munt- en penningverzameling vooral de afdeeling legpenningen zeer was uitgebreid. Aan den conservator werd, op zijn verzoek, f 100.— toegestaan tot het doen aannemen van muntleggers en het doen binden van boeken en tijdschriften, waarop door den bibliothecaris der Universiteitsbibliotheek was aangedrongen. Voor het *Jaarboek* werd wederom f 800.— beschikbaar gesteld. De conservator deelt nog mede, dat door hem voor den druk in gereedheid is gebracht de derde uitgave van den catalogus der munt- en penningverzameling van het Genootschap, en stelt voor, om tot het drukken

van dat werk over te gaan. De voorzitter dankt den heer Du Crocq voor zijn werk en vraagt den penningmeester of de kas toe zou laten den catalogus te doen drukken. Dit bleek echter hoogst waarschijnlijk wel niet mogelijk te zullen zijn; het batig kassaldo was slechts gering en zooals reeds was opgemerkt was het te verwachten, dat de drukloonen enz. nog zouden stijgen, zoodat de heer SCHARP meende, dat het thans ongeraden was tot het drukken over te gaan, maar gaf den raad om eerst prijsopgave te vragen aan de firma PORTIELJE te Amsterdam, de drukkers van de vorige uitgaven van den Catalogus, waartoe besloten werd. De rekening over het afgelopen vereenigingsjaar, nagezien door de heeren HOYNCK VAN PAPENDRECHT en M. SCHULMAN sloot met een batig saldo van f 456.19⁵. Besloten werd den penningmeester te déchargeeren en te danken voor zijn zuinig beheer. De volgende zomervergadering zal te Amersfoort gehouden worden, terwijl men trachten zou dit najaar nog eene vergadering te houden te Amsterdam, welke stad daartoe bij meerderheid van stemmen gekozen werd.

Vervolgens werd onder leiding van den heer VAN DALE, archivaris der stad Dordrecht, een bezoek gebracht aan het AREND MĀARTENS hofje op de Lindengracht tot bezichtiging van de regentenkamer met de verzameling geschilderde portretten. Na het déjeuner werd, eveneens onder leiding van den heer VAN DALE een bezoek gebracht aan het Museum der Vereeniging «Oud-Dordrecht», waar vooral de rijke verzameling munten en penningen op de stad Dordrecht betrekking hebbende, zeer bewonderd werd.

Het volgend bezoek gold Dordrecht's Museum van

schilderijen in de Museumstraat, waar de fraaie moderne schilderstukken met belangstelling bezichtigd werden. Ten slotte begaven de leden zich naar de Groote Kerk om aldaar het gouden avondmaalstel en de Munterskapel te bezichtigen.

Een tweede vergadering werd Zaterdag 25 October te Amsterdam gehouden in het restaurant «de Kroon». Hier waren tegenwoordig de heeren HAAS, HOYNCK VAN PAPENDRECHT, VAN KERKWIJK, MUYSER, SCHARP, A. SCHULMAN, SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG en WIENECKE. Bericht van verhinderling was ingekomen van Mej. DE MAN en van de leden BAARD, CAREL en CORNELIS BEGEER, C., F. en H. BEELAERTS VAN BLOKLAND, CARP, EVELEIN, HJLMANS, KNOTTENBELT, KUYPERS, VAN REDE, VERSPYCK MIJNSSSEN en DE WITT HAMER. Onze voorzitter was verhinderd te presideeren, terwijl de vice-voorzitter, door ambtsbezigheden, niet in de gelegenheid was om hem te vervangen. De heer SCHARP leidde nu de vergadering. Hij heette de aanwezigen welkom, inzonderheid de nieuwe leden, van wie hij hoopte, dat zij, door trouw de vergaderingen bij te wonen hunne belangstelling in ons Genootschap zouden toonen. Vervolgens herdacht hij het in de maand September overleden lid PIER PANDER, van wien een aantal portretpenningen bij de leden rondgingen en over wien een levensbericht van de hand van den heer CAREL J. A. BEGEER in het Jaarboek verschijnen zal. Tot buitengewone leden van het Genootschap werden benoemd: freule CLARA ENGELN, conservatrice van het Museum van Oudheden te Zutphen en de heeren R. TH. BIJLEVELD en G. J. E. VAN DER RIJST te Utrecht, A. C. DE KANTER

te 's-Gravenhage en Jhr. Mr. J. J. E. VAN DEN BRANDELER te Zwolle. Het eerste punt ter bespreking gold het door onzen uitgever gedane voorstel tot verkoop van het fonds van het oude «*Tijdschrift*» van het Genootschap. Hiervan was reeds vroeger jaargang I—XV aan de firma MART. NIJHOFF te 's-Gravenhage overgedaan en uit den voorraad der jaargangen XVI—XXI werd vrijwel nimmer een exemplaar verkocht, zoodat door de firma JOHANNES MÜLLER het bestuur in overweging was gegeven dien voorraad van de hand te doen. Men zou nu trachten ook de jaargangen XVI—XXI aan de firma NIJHOFF te verkoopen en werd door de aanwezige leden besloten het bestuur te machtigen het fonds aan genoemde firma over te doen, indien het bod aannemelijk zou zijn. Den leden zou echter gelegenheid worden gegeven om vóór den verkoop een of meer der jaargangen XVI—XXI over te nemen tegen veel verminderde prijs, van welk besluit zij per circulaire bericht zouden ontvangen. Vervolgens kwam aan de orde het voorstel van het bestuur om de uitgaven van het Genootschap tegen gereduceerde prijs verkrijgbaar te stellen. Besloten werd dat het werk JOH. W. STEPHANIK en W. K. F. ZWIERZINA «*Inhuldigingspenningen*» met de *aanvullingen* en *verbeteringen* in plaats van voor f 3.— thans voor f 1.— zou worden aangeboden, terwijl de 3 deelen *Beschrijving der Nederlandsche penningen van 1864—1898*, door W. K. F. ZWIERZINA, in plaats van voor f 14.— thans voor f 4.50 zouden worden verkrijgbaar gesteld. Eindelijk kwam ter sprake de uitgave van den *Catalogus der Munt- en Penningverzameling* van het Genootschap, door den conservator, den heer H. G. DU CROCQ bewerkt. Uit eene opgave, begin Juli door de

firma PORTIELJE te Amsterdam gedaan, bleek, dat de drukkosten voor 225 exemplaren van den catalogus toen zouden bedragen ruim *f* 460.— Zelfs al zou men het kleine batige saldo, dat de kas thans opleverde voor deze uitgave bestemmen, dan zou men nog op lange na niet tot die som komen, waarom besloten werd het handschrift voorloopig niet te doen drukken, maar daarmede te wachten tot de kas van het Genootschap beter gevuld zou zijn, terwijl men tevens hoopte, dat het aantal belangrijke munten en penningen dan zoodanig zou zijn toegenomen, dat het uitgeven van een catalogus meer gewettigd zou zijn.

Behalve de reeds vermelde penningen van PIER PANDER gingen verschillende door den heer WIENECKE in den laatsten tijd vervaardigde stukken en een fraaie bronzen plaquette met het borstbeeld van zijn dochter bij de aanwezigen rond; de heer SCHARP vertoonde eenige fraaie Romeinsche consulaire munten en gaf eenige korte mededeelingen over het oudste Romeinsch-Campaansche goudgeld. De heer HAAS deed eenige mededeelingen over den penning van het «Saterdags Gezelschap» van 1768, in dit Jaarboek opgenomen en vertoonde den leden een gouden exemplaar van dien penning en de origineele rekening van den vervaardiger J. G. HOLTZHEY, benevens een zilveren afslag van een door J. VAN DISHOECKE vervaardigden penning op het Amsterdamsche begrafenisoproer in 1696 in een gedreven zilveren doosje, versierd met een wapen, waarop drie tollèn voorkomen. Daarna begaf men zich naar het museum WILLET HOLTHUYSEN, waar de kleine maar fraaie verzameling zilverwerken, porcelein, glas- en aardewerk en niet het minst de uitgebreide kunst-

bibliotheek zeer de belangstelling der leden opwekte. Na het déjeuner hield de secretaris zijn aangekondigde voordracht over de Nederlandsche noodmunten, voornamelijk uit den tijd van den 80-jarigen oorlog, welke voordracht door een groot aantal fraaie en belangrijke stukken werd verduidelijkt. Vooral de zoo zeldzame en fraaie gouden noodmunten van Middelburg van 1572 en van Zierikzee van 1576, die na afloop van de belegering dezer steden als gedachtenis- en belooningspenning dienst deden, werden terecht zeer bewonderd, evenals de rijke serie stukken van Haarlem, Amsterdam, Leiden, Groningen en Deventer. Vervolgens werd het Museum «Amstelkring» bezocht, dat ook in 1916 door de leden bezichtigd werd, maar thans door de goede zorgen van den heer BAARD geheel gereorganiseerd. De heer WILDE, bestuurslid van «Amstelkring» leidde hier de aanwezigen rond, die met voldoening konden bemerken dat, dank zij de gunstige schikking der voorwerpen, deze thans veel beter te zien waren, dan bij het voorgaande bezoek. Een kort bezoek aan de Oude kerk met hare fraaie geschilderde ramen en monumenten van Nederlandsche zeehelden besloot den welgeslaagden dag.

's-Gravenhage, October 1919.

A. O. VAN KERKWIJK.

**Aanwinsten numismatische verzameling
en bibliotheek.**

Penningen.

1890. De slag van Waterloo na 75 jaar herdacht.
Br. 44 mM. ZWIERZINA 872.
1918. H. G. DU CROCQ. 25 jaar conservator van het
Kon. Ned. Genootschap voor Munt- en Penning-
kunde.
Br. 28 mM.
Geschenk H. J. SCHARP.
1919. 6de Eeuwfeest van de Illustre Lieve Vrouwe
Broederschap te 's-Hertogenbosch.
Br. 59 mM.
Geschenk bestuur der L. V. Broederschap.

Draagpenningen.

1890. Dood van Z. M. Koning WILLEM III.
Z. 30 × 40 mM. ZWIERZINA 920.
1909. Geboorte H. K. H. Prinses JULIANA.
K.v.g. 29 mM.
1913. 100-Jarig bestaan van Neêrlands onafhankelijkheid.
K.v.g. 29 mM.
Geschenk C. W. BRUINVIS.

- Z. j. Draagpenning van het Joodsch Nationaal Fonds
(Kéren Kajémes Lerisroeil). Internationale Zio-
nisten Bond. Door H. H. GLIESENSTEIN.
K.v.g. 27 mM.
Geschenk H. J. SCHARP.

Legpenningen.

1514. Meerderjarigheid van KAREL V, te
Antwerpen geslagen. K. 28 mM. DUGNIOLLE 1040.	
1543. Oorlogstoebereidselen, te Rijssel
geslagen. K. 29 mM. »	1548.
1546. KAREL V tegen de Reformatie,
te Rijssel geslagen. K. 28 mM. »	1667.
1554. Huwelijk van FILIPS II, te
Dordrecht geslagen. K. 28 mM. »	1966.
1559. Legpenning van Utrecht bij het
huwelijk van FILIPS II met
ISABELLA VAN FRANKRIJK, te
Utrecht geslagen. K. 30 mM. . »	2208.
1563. Op het ontzet van Oran, te
Dordrecht geslagen. K. 27 mM. »	2239.
1563. Rekenpenning van Gelderland.
K. 28 mM. »	2361.
1572. Legpenning van Lotharingen.
K. 27 mM. »	2576.
1575. Beroep op de zachtmôedigheid
des Konings, te Dordrecht ge-
slagen. K. 29 mM. »	2676.
1576. Ter eere van FILIPS II en ANNA
VAN OOSTENRIJK, te Rijssel ge-
slagen. K. 28 mM. VAN ORDEN	793.

1577. Ontruiming van het slot te Utrecht, te Utrecht geslagen. K. 30 mM. DUGNIOLE 2707.
1577. Afbreken der vredesonderhandelingen. K. 28 mM. » 2711.
1577. Rekenpenning van BUCCHO VAN AYTIA, Proost. K. 27 mM. » 2720.
1578. Komst van Aartshertog MATTHIAS in de Nederlanden. K. 29 mM. » 2786.
1580. Legpenning met de wapens van SIMON PIJLL en FRANCINA VAN DER MERSCHE. K. 31 mM. » 2821.
1581. Legpenning van Henegouwen. K. 29 mM. » 2848.
1582. Komst van KAREL VAN ANJOU in de Nederlanden. K. 27 mM. » 2866.
1583. Nederlaag der Spanjaarden in Vlaanderen, te Rijssel geslagen. K. 29 mM. » 2902.
1583. De hertog van ANJOU, hertog van Gelder en graaf van Zutphen. K. 28 mM. » 2931.
1583. Voorspoed der Spanjaarden. K. 29 mM. » 2950.
1583. Legpenning met de wapens der vier steden van Brabant. K. 29 mM. » 2987.
1583. Voorspoed der Spanjaarden onder PARMA in Vlaanderen. K. 30 mM. » 2988.
1585. Overgaan van Antwerpen. K. 30 mM. » 3040.

1585. Op het staatsbeleid van Prins
WILLEM I. K. 30 mM. . . . DUGNIOLLE 3046.
1588. Hongersnood in Artois K. 29 mM. » 3174.
1588. Vernieling der Onoverwinnelijke
Vloot, te Middelburg geslagen. VAN LOON I. p. 394.1.
1588. Dankzegging bij de overwinning
op de Onoverwinnelijke Vloot,
te Dordrecht geslagen. K. 29 mM. DUGNIOLLE 3230.
1590. Rekenpenning van Brussel. K.
28 mM. »
1590. Ontzet van Nijmegen, Zutphen
en Deventer, te Utrecht ge-
slagen. K. 30 mM. » 3279.
1591. Ontzet van Deventer, Hulst,
Nijmegen en Zutphen, te Dor-
drecht geslagen. K. 30 mM. . . » 3281.
1592. Op het innemen van Steenwijk,
Ootmarsum en Coevorden, te
Dordrecht geslagen. K. 30 mM. » 3307.
- (1596.) Op de drukkende lasten. K.
28 mM. zonder jaartal en fijnere
afwerking. Verg. » 3400.
1597. Overwinning bij Turnhout. K.
29 mM. » 3414.
- (1597.) Rekenpenning van Vlaanderen,
te Rijssel geslagen. K. 28 mM. » 3428.
1599. Rekenpenning. Huwelijk van
ALBERTUS en ISABELLA, te Ant-
werpen geslagen, K. 30 mM. : » 3463.
1600. Inneming van het fort St. An-
dries, te Dordrecht geslagen.
K. 30 mM. » 3504.

1600. Overwinning van Prins MAURITS
bij Nieuwpoort, te Middelburg
geslagen. K. 30 mM. DUGNIOLLE 3509.
1601. Belegering van Ostende, te
Dordrecht geslagen. K. 30 mM. » 3522.
1608. Wantrouwen tegen het Bestand,
te Dordrecht geslagen. K. 30 mM. » 3628.
1621. Wijs bestuur der Aartshertogen,
te Brussel geslagen. K. 20 mM. » 3778.
1661. Groote kei van Amersfoort.
K. 27 mM. » 4179.
1666. Inhuldiging van KAREL II in
Brabant, te Antwerpen geslagen.
K. 32 mM. » 4219.
1667. Bouw van de citadel te Char-
leroi, te Brussel geslagen, K.
32 mM. » 4237.
1674. Slag bij Seneffe. K. 25 mM. . » 4324.
1678. Cambrai komt bij verdrag aan
Frankrijk. K. 29 mM. » 4403.

Gildepenning.

1605. Antwerpen. Graankoopersgilde. MINARD VAN
HOOREBEKE. pag. 20. 33.
Geschenk van Mr. PAPE te 's-Gravenhage.

Munten.

1918. Gent. Noodmunt van 5 Francs. IJzer.
Revue belge de Numismatique 1919. pl. II. 7.
pag. 249.
Geschenk Mej. M. G. A. DE MAN.

Boeken.

ADDISON. Verhandeling over de aeloude gedenkpenningen. Leyden 1727. Met afb.

BIZOT. Medalische historie der republyk van Holland. Amsterdam. 1690. Met Afb.

BRENDER à BRANDIS. G. Verhandeling over de Vaderlandsche munten. Z. j. of pl.

Bijdragen tot de kennis van het muntwezen. 's-Gravenhage. — Amsterdam 1843.

Catalogus der Oranje-Nassau boekerij en der Oranjenpenningen in de Kon. Bibliotheek en in het Kon. Penningkabinet te 's-Gravenhage. Haarlem 1891. Met pltn.

CHUJS. P. O. VAN DER. De munten der voormalige hertogdommen Brabant en Limburg. Haarlem 1851. Met pltn.

De munten der voormalige graven en hertogen van Gelderland. Haarlem 1852. Met pltn.

De munten der voormalige heeren en steden van Overijssel. Haarlem 1854. Met pltn.

De munten van Friesland, Groningen en Drenthe (der heeren van Koevorden). Haarlem 1855. Met pltn.

De munten der voormalige graafschappen Holland en Zeeland, alsmede der heerlijkheden Vianen, Asperen en Heukelom. Haarlem 1858. Met pltn.

De munten der bisschoppen, van de heerlijkheid en de stad Utrecht. Haarlem 1859. Met pltn.

De munten der leenen van de voormalige hertogdommen Brabant en Limburg. Haarlem 1862. Met pltn.

De munten der Frankische en Duitsch-Nederlandsche vorsten. Haarlem 1867. Met pltn.

Het munt- en penningkabinet der Leidsche Hoogeschool in 1867. Leiden 1867.

CUMONT. G. et WITTE. ALPH. DE. Mémoires du Congrès international de numismatique. Bruxelles 1891. Avec pl.

DIRKS. J. De Angel-Saksers en hunne oudste munten (sceattas). Met afb.

FALBE et LINDSBERG. Annonce d'un ouvrage sur les médailles de l'ancienne Afrique, avec un aperçu des découvertes de M. Lindsberg dans la numismatique de Carthage, de la Numidie et de la Maurétanie. Kopenhague 1843.

HAAN. P. DE. Angelsaksische Munten in 1866 gevonden in Friesland. Leeuwarden 1866. Met pltn.

HAVERKAMP. SIGEBERT. Algemeene histori der zaaken in Asie, Afrike en Europe. 's-Gravenhage 1736—1739. Met pltn. 3 dln.

HUDINGER. C. Deposito Rerum naturalium Musei Caesarei Vindobonensii. Vindobonae 1782.

LOON. GERARD VAN. Inleiding tot de hedendaagsche penningkunde. Amsterdam 1717.

Hedendaagsche penningkunde. 's-Gravenhage 1734. Met pltn. en afb.

Vervolg op. 1° tot 10^e stuk. Amsterdam 1822—1869. Met pltn. 10 dln.

Metropolitan coin book, containing accurate engravings of the various gold, silver and other coins now in circulation throughout the world. New-York 1860. With plates.

MIERIS. FRANS VAN. Histori der Nederlandsche vorsten uit de huizen van Beyere, Borgonje en Oostenrijk. 's-Gravenhage 1722—1725. Met afb. 3 dln.

Beschrijving der bisschoppelijke munten en zegelen. Leyden 1726. Met pltn.

OUDAAN. JOACHIM. Roomsche mogentheid in gesagen staatbekleeding der oude Keizers. Gouda 1706. Met afb.

SALLET. A. VON. Die Medaillen des Kurfürsten Joachim von Brandenburg. Berlin 1876.

SERRURE. R. Mareium. Conjectures sur la situation de cet atelier monétaire et considérations sur la numismatique de Gauthier de Chatillon.

SMIDS. LUD. Emblemata heroica of de medallische sinnebeelden der 36 graaven van Holland. Amsterdam 1712. Met pltn.

STEPHANIK. JOH. W. en ZWIERZINA. W. K. F. Inhoudigingspenningen. Amsterdam 1898. Met pltn. en afb. en de «aanvullingen en verbeteringen». Amst. 1900.

Tableau des Monnaies d'or et d'argent des principaux états du monde. Paris s. d. Avec fig.

VOOGT. W. J. DE. Geschiedenis van het muntwezen der Vereenigde Nederlanden. I. Provincie Gelderland. Amsterdam 1874. Met pltn.

ZWIERZINA. W. K. F. Beschrijving der medailles sedert 23 Nov. 1890 tot 1 Jan. 1907 geslagen aan de Koninklijke fabriek van zilverwerken der firma C. J. BEGEER te Utrecht. Amsterdam 1897.

Geschenk Mevr. wed. C. H. F. A. CORBELEYN
BATTAERD geb. HUBER.

Verslag Museum van Oudheden te Rotterdam over 1917.

Geschenk van den Directeur.

Verslag Kon. Kab. van Munten, Penningen en Gesneden Steenen over 1917.

Geschenk van den Directeur.

Verslag Gemeente-Archief. Amsterdam 1917.

Geschenk Gem. Archief.

15^e Jaarverslag der Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van een inventaris en eene beschrijving van de Nederlandsche monumenten van geschiedenis en kunst (1 Juni 1917—15 Mei 1918).

Geschenk Commissie.

Doosje met goudgewicht van MAERTEN GOETBLOET, balansmeester te Middelburg (overdr.)

Geschenk van Mej. M. G. A. DE MAN.

De dateering van het oudste goudgeld uit Rome's munthuis, 242 of 217 voor Chr^s. (overdr.)

Geschenk H. J. SCHARP.

Door ruiling met het Jaarboek:

Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Maandblad van het Genealogisch-heraldisch Genootschap: «De Nederlandsche Leeuw».

Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond.

Numismatische Zeitschrift. Wien.

Monatsblatt der Numismatischen Gesellschaft in Wien.

Mitteilungen der Oesterr. Gesellschaft für Münz- und Medaillen Kunde.

Berliner Münzblätter.

SPINK and Son's Monthly Numismatic Circular.

Amsterdam, Juni 1919.

De Conservator,

H. G. DU CROCQ.

LEDENLIJST

(NOVEMBER 1919).

Achter de namen der leden is vermeld welk gedeelte van de munt- en penningkunde door hen beoefend wordt.

EERE-LEDEN.

- | | Dagteekening
van benoeming. |
|--|--------------------------------|
| Z. M. VICTOR EMMANUEL III, Koning van Italië. | 16 Juni 1901. |
| Vicomte B. DE JONGHE, Président de la Société royale de Numismatique de Belgique, rue du Trône 60, Ixelles. | 17 Juni 1894. |
| (België, Nederlandsche provinciën Limburg en Noord-Brabant, verder Gallische, Merovingische, Karolingische en oud-Grieksche M. 1) | |
| Mejuffrouw MARIE G. A. DE MAN, Conservatrice van het Munt- en Penningkabinet van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen, St. Pieterstraat 39, Middelburg. | 23 Juni 1917. |
| (Graafschappen Holland en Vlaanderen M. — Prov. Zeeland, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens, muntvondsten. — Nederland, loodjes.) | |

GEWONE LEDEN

C. W. BRUINVIS, Oud-Gemeente-archivaris, Oudegracht 184, Alkmaar.	12 Juni 1892.
(Stad Alkmaar en Alkmaarders, M. G., noodmunten, loodjes, draagteekens).	

¹⁾ De afkortingen beteekenen: M = munten, G = gedenkpenningen.

- J. H. E. H. GERADTS, Burgemeester, Kasteel Aervinkel, Posterholt (L.). 12 Juni 1892.
(Nederlandsche prov. Limburg, M. G., gouden Rom. M.)
- Jhr. C. H. C. A. VAN SYPESTEYN, Bilderdijkstraat 60, 's-Gravenhage. 12 Juni 1892.
(Steden 's-Gravenhage en Haarlem, G., penningen en penningplaten uit het oogpunt van kunst).
- H. G. DU CROOQ, Leidschegracht 11, Amsterdam. 17 Juni 1894.
(Nederland en Koloniën, België tot 1830, G.)
- W. K. F. ZWIERZINA, Ontvanger van het Buitenwoon Zegel, Amsterdam, 2^e Helmersstraat 80(huis). 16 Juni 1895.
(Nederland, G. en draagteekens, in het bijzonder die geslagen na 1863).
- Jhr. Mr. M. W. SNOECK, Hintham (N.-Br.). 16 Juni 1897.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- Jhr. Mr. P. L. VAN MEEUWEN, Raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, Bezuidenhout 60, 's-Gravenhage. 16 Juni 1899.
(Prov. Noord-Brabant, M. G.)
- Jhr. Mr. F. BEELAERTS] VAN BLOKLAND, Bazarstraat 1^e, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
(Nederland, G., in het bijzonder familiepenningen).
- A. O. VAN KERKWIJK, Directeur van het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Steenen, Nassaulaan 22, 's-Gravenhage. 18 Juni 1904.
- Jhr. Mr. A. F. O. VAN SASSE VAN YSSELT, Vice-President van het Gerechtshof, lid van den Hoogen Raad van Adel, Oranje-Nassaulaan, 's-Hertogenbosch. 15 Juni 1905.
- G. M. KAM, Directeur van het museum G. M. KAM, Berg-en-Dalscheweg, Nijmegen. 16 Juni 1907.
(M. in de omstreken van Nijmegen gevonden).
- Mr. E. H. HIJMANS, Subst-Officier van Justitie, Nassauplein 28, Alkmaar. 10 Juni 1910.
(M. G. in het algemeen).

- E. VOET JR., Busken Huetlaan 1, Bloemendaal. 19 Juni 1911.
(Nederland en Koloniën 1576—1840 M. G.)
- CAREL J. A. BEGEER, Oudegracht 17, Utrecht. 19 Juni 1911.
- H. J. SCHARP, Voorzitter van het Kon. Oudh.
Genootschap, P. C. Hooftstraat 145, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Romeinsche M.)
- Mej. W. CANTER CREMER, Groningen. 19 Juni 1911.
- Jhr. Mr. C. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Afdeeling-
chef Centralen dienst S.S., Huize 't Hoogeveld,
Zeist. 25 Oct. 1913.
(M. in het algemeen).
- Dr. M. A. EVELEIN, Rector aan het Gymnasium,
Crabethstraat 69, Geuda. 25 Oct 1913.
- F. A. HOEFER, 2e voorzitter van „Gelre”, Hattem. 13 Juni 1914.
(Overijsel M.)
- Mr. P. C. J. A. BOELES, Conservator der Penning-
en Muntverzameling van het Friesch Genoot-
schap te Leeuwarden, Eusebiusbuitensingel 44a,
Arnhem. 26 Juni 1916.
- J. C. WIENECKE, Stempelsnijder aan 's Rijks Munt
te Utrecht, Parklaan 15, Zeist. 26 Juni 1916.
(Onderzoekingen en studiën van technischen
aard).
- H. D. DE WITT HAMER, Willibrordusstraat 12,
Amsterdam. 26 Juni 1916.
(M. en G. in het algemeen).
- A. HOYNCK VAN PAPENDRECHT, Directeur van
het Gemeente-museum, Mathenesserlaan 226,
Rotterdam. 23 Juni 1917.
- A. SCHULMAN, de Lairessestraat 94, Amsterdam. 23 Juni 1917.
- M. SCHULMAN, Valeriusstraat 131, Amsterdam. 23 Juni 1917.
- J. KNOTTENBELT TZN., Vondelstr. 170, Amsterdam. 22 Juni 1918.
(Nederland, G.)
- Mr. J. A. G. VERSPYCK MIJNSSEN, Onder-Directeur
van het Kon. Penningkabinet, van Boetzelaer-
laan 139, 's-Gravenhage 14 Juni 1919.

BUITENGEWONE LEDEN

- B. J. A. BRUYNESTEYN, van Weede van Dijkveldstraat 60, 's-Gravenhage. 18 Juni 1893.
(Nederland, in het bijzonder Holland, M.)
- Mr. W. M. VAN LANSCHOT, Ververstraat 299, 's-Hertogenbosch. 18 Juni 1893.
(Prov. Noord-Brabant, M. en G.)
- F. H. BEN VAN VERSCHUER, Willemsplein 2, Arnhem. 18 Juni 1893.
- Jhr. H. E. RAM, Hoofd-Ingenieur van den Provinciaal Waterstaat, Biltstraat 97, Utrecht. 17 Juni 1894.
(Prov. Utrecht, M. en G.)
- JAN HORDIJK JACZN., Voorstraat 410, Dordrecht. 10 Juni 1894.
- Mr. C. G. J. BIJLEVELD, Conservator van het Stedelijk Museum, Hersteeg 128, Nijmegen. 16 Juni 1896.
(Gelderland, in het bijzonder Nijmegen M. G., loodjes enz.)
- Mr. H. J. D. D. ENSCHEDÉ, Zijlstraat 27, Haarlem. 16 Juni 1896.
- CORN. L. J. BEGEER, Predikheerenkerkhof 5, Utrecht. 16 Juni 1899.
- R. J. M. M. A. Graaf DE GELOES D'EIJSDEN, Kamerheer i. b. d. van H. M. de Koningin, Burgemeester, Eijssen. 16 Juni 1899.
- C. A. VAN WOELDEREN, Burgemeester van Vlissingen, Villa „Louisa”, Boulevard Evertsen. 16 Juni 1899.
(Nederland, M. en G.; Rome, M.)
- Mr. J. C. P. E. MENSO, Princessegracht 32, 's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, M.)
- Jhr. Mr. D. F. TEIXEIRA DE MATTOS, Plein 1813, No. 4, 's-Gravenhage. 9 Juni 1900.
(Nederland, uitsluitend gouden M. der 19^e eeuw).
- J. M. J. VAN LIS, Notaris, Wolvega. 9 Juni 1900.
(Zeeland M. G., loodjes).
- G. J. BRENNMAN, Aalst 32, Lienden, G. 16 Juni 1902.
(Holland, Utrecht, Gelderland, M. tot 1576, alle stukken, die in de Betuwe gevonden zijn).

- N. GILISSEN LEMAITRE, Markt 74, Maastricht. 16 Juni 1902.
(Maastricht en omliggende Heerlijkheden, M. G.)
- Prof. W. GOOSSSENS, Brusselsche straat 146, Maastricht. 16 Juni 1902.
(Limburg M. G. tot het einde der 18e eeuw)
- J. A. RODBARD, Voorstraat, Dordrecht. 18 Juni 1904.
- H. J. BOEKEN Jz., van Eeghenstr. 187, Amsterdam. 16 Juni 1907.
- JAC. J. VAN GOOR, Catherijnesingel 3, Utrecht. 16 Juni 1907.
- P. I. B. RUIJS DE PEREZ, huize „Rodestein”, Bloemendaal. 7 Nov. 1908.
(Noodmunten).
- H. L. A. 'BOUCKAERT, Directeur Loodswezen, Antwerpen. 13 Juli 1909.
(Nederland, M. G.)
- Mr. TH. STUART, Heerengracht 507, Amsterdam. 13 Juli 1909.
- C. W. H. BAARD, Conservator van het Stedelijk Museum en van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, Wanningstraat 9, Amsterdam. 10 Juni 1910.
- Mej. S. KOLFF, Herwijnen. 10 Juni 1910.
(Nederland, G. tot 1713, Oranjepenningen).
- G. H. CRONE, Jan Luykenstraat 16, Amsterdam. 19 Juni 1911.
(Nederland, G.)
- Mevr. Dr. J. GOEKOOP—DE JONGH, Alexanderstraat 17, 's-Gravenhage. 19 Juni 1911.
- G. J. VAN OLST, huize „Stadwijk", Ressen, (Geld.) 15 Juni 1912.
(Gelderland, M. Rome M.)
- W. Baron SNOUCKAERT VAN SCHAUBUG, Jan van Nassaustraat 96, 's-Gravenhage. 15 Juni 1912.
- W. VAN REDE, Schiekade 11, Rotterdam. 25 Oct. 1913.
(M. en G. in het algemeen).
- Mr. W. E. J. Baron VAN BALVEREN, Arnhem. 13 Juni 1914.
- Jhr. H. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Koninginnegracht 62, 's-Gravenhage. 19 Juni 1915.
(Nederland, M. G.)
- M. J. VAN WIJCK, Kousteenschedijk P. 3, Middelburg. 19 Juni 1915.
(Nederland, G. Zeeland, M.)
- K. MEZGER, Villa „Irma". Domburg. 26 Juni 1916.

- CHR. BEELS, Van Eeghenstraat 70, Amsterdam. 21 Oct. 1916.
- R. A. KAISER, Huize „de Laan”, Huis ter Heide,
(Utrecht). 21 Oct. 1916.
- H. SIMONSZ., Harlingen. 21 Oct. 1916.
- J. W. A. VAN VOORST VADER, Hooge Naarder-
weg 42, Hilversum. 21 Oct. 1916.
- H. A. KUYPERS, Leeraar aan de Hoogere Burger-
school, Van Hasseltstraat 14, Bergen op Zoom. 23 Juni 1917.
(Nederland, M. en moderne G. uit het oog-
punt van kunst).
- J. VAN DE MORTEL JR., Vuchterstraat 105, 's-Her-
togenbosch. 23 Juni 1917.
(Provincie Noord-Brabant. M. G. Tachtig-
jarige oorlog G.)
- W. STORK, Hengelo. 23 Juni 1917.
- ED. WIERSEMA, Aweg 35, Groningen. 23 Juni 1917.
- Jhr. Mr. W. G. FEITH, Juliana van Stolberg-
laan 141, 's-Gravenhage. 22 Juni 1918.
(Groningen, M., G. en zegelstempels).
- K. A. SWART, Emmastraat 6, Dordrecht. 22 Juni 1918.
- C. F. CARP, Helmond. 14 Juni 1919.
- A. J. J. PH. HAAS, Conservator van de Historische
verzameling der schutterij, Joh. Verhulst-
straat 125, Amsterdam. 14 Juni 1919.
- Dr. C. HOFSTEDE DE GROOT, Oud-Directeur van
's Rijks Prentenkabinet, Heerengracht 5, 's-Gra-
venhage. 14 Juni 1919.
- R. T. MUSCHART, Rijks havenmeester van Rotter-
dam en den Rotterdamschen Waterweg, Hene-
gouwenlaan 37 1/2, Rotterdam. 14 Juni 1919.
- J. J. M. E. MUYSER, Rekenplichtig secretaris bij
de thesaurie van H. M. de Koningin, Nassau-
Zuilensteinstraat 17, 's-Gravenhage. 14 Juni 1919.
(Gildepenningen).
- M. ONNES VAN NYENRODE, Breukelen, kasteel
Nyenrode. 14 Juni 1919.
- Mr. I. A. VAN ROYEN, Burgemeester van Zwolle. 14 Juni 1919.

A. TIMMERMANS, Hoyledestraat 17B, Rotterdam	14 Juni 1919.
Jhr. Mr. J. J. E. VAN DEN BRANDELER, Advocaat en Procureur, Zwolle.	25 Oct. 1919.
R. TH. BIJLEVELD, Werktuigkundig Ingenieur, ambtenaar bij 's Rijks Munt, Oude Gracht 175, Utrecht.	25 Oct. 1919.
Jonkvrouwe C. ENGELN, Conservatrice van het Museum van Oudheden te Zutphen.	25 Oct. 1919.
A. C. DE KANTER, Bankier, Rijnstraat 28, 's-Gravenhage.	25 Oct. 1919.
G. J. E. VAN DER RIJST, Chef van administratie bij 's Rijks Munt, Weistraat 2, Utrecht.	25 Oct. 1919.

BUITENLANDSCHE LEDEN

P. H. BORDEAUX, Avocat, 1 ^{er} adjoint au maire, 20bis, Avenue de Neuilly, Neuilly-sur-Seine.	24 Mei 1894.
ALBERT VISART DE BOCARMÉ, Rue St. Jean 18, Bruges.	5 Juli 1894.
J. P. MOQUETTE, Conservator van het Munt- en Penningkabinet van het Bat. Gen. v. K. en W., Kebon Sirih 32, Weltevreden. (Ned.-Indië, M. in den meest uitgebreiden zin, G. uit den Hindoe-tijd).	22 Mei 1900.
GEORGE MACDONALD, Learmonth Gardens 17, Edinburgh.	18 Juli 1903.
L. FORRER, 17—18 Piccadilly, London W.	29 Oct. 1904.
JAMES BELMONTE, Mainzerlandstrasse 49, Frank- furt a./M.	15 Juni 1912.
A. R. FREY, New-York Numismatic Club, P. O. Box 1875. New-York City.	19 Juni 1915.

I N H O U D.

	Blz.
De muntvondst te Amsterdam, door M. SCHULMAN.	4
Het smedengilde van Middelburg, door Mej. M. G. A. DE MAN.	50
Een onbekende Groot van ZWEDER VAN KUILEN- BURG, bisschop van Utrecht (1425—1426) te Rhenen geslagen, door A. SCHULMAN	61
De penningen door JOHAN GEORGE HOLTZHEIJ tusschen 1777 en 1784 vervaardigd, door A. O. VAN KERKWIJK	68
De stempelsnijder J. POPKES, door J. A. G. VER- SPYCK MIJNSSEN	107
Prijsvraag Penningkunde	118
Korte Bijdragen	122
Zeldzame Nederlandsche munten door het Penning- kabinet aangekocht. II. De penning van de Saturdagse Krans. III. Munten uit het Belgische Vluchtoord Uden (N.-Br.) IV. Gouden penning in 1680 aan SYBRANT FREDERIKSZ. ABBEMA vereerd. V. Het Romeinsche sestertii-goud. VI. Halve Zeeuwsche Leeuwendaalder van 1597. VII. Muntvondst bij Zand- voort (Dr.).	
† PIER PANDER, door CAREL J. A. BEGEER	134
Hulde aan Mej. DE MAN, door H. J. SCHARP . . .	136

	167
Boekbespreking	138
Muntverslag over hét jaar 1918. Verslag Kon. Penning- kabinet 1918. Bijbelsche en oud-Joodsche munten, door Dr. G. P. MARANG.	
Verslag van den Secretaris.	143
Aanwinsten numismatische verzameling en biblio- theek	150
Ledenlijst	159
